

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 105/16

KLAGER: Rune Sjurgård, rådmann i Volda
ADRESSE:
PUBLIKASJON: Nærnett
PUBLISERINGSDATO: 17.03.2016
STOFFOMRÅDE: Offentlig forvaltning
SJANGER: Nyhetsartikkel
SØKERSTIKKORD: Saklighet og omtanke, kildekritikk og kontroll av opplysninger, åpenhet om bakenforliggende forhold, premiss
REGISTRERT: 14.04.2016
BEHANDLET I PFU: 28.06.2016
BEHANDLINGSTID: 74 dager
KLAGEGRUPPE: Offentlig
PFU-KONKLUSJON:
HENVISNING VVPL.:
OMTALE/ANONYM.:
MERKNADER: Klage med samtykke. Parallell klage mot Sunnmørsposten (106/16) og Næravisa (107/16). Det er journalistutdanningen i Volda som står bak Nærnett og Næravisa.

SAMMENDRAG:

Nærnett publiserte **torsdag 17. mars 2016** en nyhetsartikkel med tittelen «**Brukte millionbeløp til parkeringsplass på Reset**». I ingressen sto det:

«**Teknisk etat i Volda kommune forsøkte å skaffe fire millioner kroner til utbedring og asfaltering av parkeringsplassen på Reset. Samtidig er teknisk sjef og prosjektleder sentral i skiklubb som ville ha nytte av utbyggingen.**»

Videre ble det opplyst:

«**I fjor høst startet Volda kommune en utbedring av den over sju mål store parkeringsplassen ved Volda skisenter. Prosjekteier for utbedringen var Rune Totland, som også er leder i teknisk etat. I tillegg er Totland nestleder i VTI langrenn og skiskyting, med ansvar for skiskytteravdelingen. Skiskytteranlegget til klubben ligger ved siden av parkeringsplassen som ble utbedret. Ifølge Totland har halve parkeringsplassen nå blitt forsterket. Samtidig har det blitt tilrettelagt for veglys på plassen.**»

Under mellomtittelen «**Blir Reset-prosjektleder**» het det:

«Høsten 2013, rett før Totland begynner i jobben som teknisk sjef, foreslår teknisk etat å bruke fire millioner kroner på asfaltering. Ønsket får ikke plass i det endelige budsjettet for året etter, men de fire millionene går til en fellespott for asfaltering av kommunale veier i hele kommunen.

November samme år blir Totland ny sjef for teknisk etat i Volda kommune. Jobben som prosjektleder for Reset-prosjektet delegerer han til seg selv.»

Det fremgår samtidig at teknisk sjef imidlertid ikke anser seg som «prosjektleder», men «prosjekteier». Det opplyses også at prosjektet ikke er politisk vedtatt i kommunen, men startet etter initiativ fra administrasjonen.

Teknisk sjef var intervjuet i saken, og han uttalte blant annet:

«– Utbedring av veier og asfaltering blir som regel bevilga med en ramme, der administrasjonen ut fra en vurdering prioriterer gjennomføring av tiltak, sier han.»

Videre sto det:

«Totland tar initiativ til å hyre ingeniørselskapet Ose, som lager et grunnlag for et anbud. Han sier at han den 8. september 2015 orienterer Volda formannskap om fremgangen i prosjektet. De er positive, og gir grønt lys. Anbudet blir lagt ut uka etter, med Rune Totland som kontaktperson. Parkeringsplassen er imidlertid ikke omtalt verken i innkallingen eller protokollen som hører til dette møtet.

I anbudsdokumentene står det blant annet:

“Nedre halvdel av parkeringsplass skal forsterkast med forsterkinglag, berelag, duk og grus, klar til eventuell asfaltering eit anna år.”

I papirene blir det skissert en kostnadsramme på omtrent 1,8 millioner kroner, ekskludert moms. Ifølge Totland er det imidlertid 1,3 millioner kroner eksklusiv moms som i realiteten er brukt. De resterende 500.000 kronene sier han er verdien på pukk som er blitt hentet fra eget deponi på Rotset.»

Under mellomtittelen «Vedtatt veiprojekt ble utsatt» omtaler Nærnett at utbedringen av Botnavegen, «den trafikkfarlige veien», er utsatt i flere år, trass i kommunestyrevedtak. Nærnett skriver:

«I budsjettframlegget fra administrasjonen for 2016 foreslås det å utsette utbedringen av Botnavegen til 2017. I det samme framlegget var det foreslått å bruke fem millioner kroner på fast dekke til kommunale veier, med parkeringsplassen på Reset som et av de prioriterte prosjektene. (...)»

Det fremgår imidlertid at «potten til asfaltering [blir] kuttet [i kommunestyremøtet i desember 2015], mens Botnavegen ble dyttet fram til i år», og:

«Dette ødela planen om å gjøre ferdig grunnarbeidet og asfaltering av Reset i 2016.»

For øvrig ble det opplyst hva rådmannen (ifølge økonomiplanen) mente kommunen ville spare ved å asfaltere parkeringsplassen, og det ble samtidig påpekt at asfaltert p-plass ved skianlegg hører sjeldenhetene til. Teknisk sjef blir også referert i denne sammenheng:

«Totland sier imidlertid også at asfalt ville vært positivt for skigruppa.

- Klubben har selv allerede asfaltert et område ved skytebanen, hvor vi kan gå på rulleski. Asfalt på parkeringsplassen vil gjøre rulleskiløypa lengre, sier han på spørsmål om fordelene ved asfalt. Totland poengterer at Volda skisenter også er en hyppig bruker av parkeringsplassen.»

Artikkelen var illustrert med et bilde av parkeringsplassen med skiskytteranlegget i bakgrunnen, samt et bilde av teknisk sjef iført VTIIs klubbdrakt og med skiskyttervåpen i hendene.

I tillegg var det lagt inn en lenke i brødteksten til en artikkel med tittelen «**Jus-professor: - Kan ha vært en feil**». I selve lenka i brødteksten sto det:

«Les også: Forvaltningsekspert mener at Totlands involvering kan være tvilsom.»

I selve artikkelen det ble lenke til, uttalte flere juridiske eksperter seg om hvorvidt teknisk sjef i henhold til forvaltningsloven kan være inhabil i den omtalte saken. Professor Jan Fridthjof Bernt sa blant annet:

«- Habilitetsregler er noe ikke alle behersker, og her vil det kunne være flytende grenser. Men dersom det er tale om et tiltak som har vesentlige konsekvenser for en forening nær der teknisk sjef er styremedlem, er det feil hvis han har vært med på å forberede saken[.]»

Både teknisk sjef og rådmannen i Volda kommune fikk også anledning til å uttale seg om habilitetsspørsmålet. Teknisk sjef uttalte at spørsmålet var avklart, og han henviste til rådmannen som sa:

«- Habiliteten til Totland var ikke tatt opp til konkret vurdering. Prioritering av tiltaket ville blitt prioritert uavhengig av hans rolle[.]»

«Rådmannen skriver også at Volda kommune har en forpliktelse til å vedlikeholde parkeringsplassen ovenfor Volda skisenter, og opplyser at administrasjonen gjennomgikk veiprioritering med formannskapet.»

KLAGEN:

Klager er rådmannen i Volda kommune som klager med samtykke fra teknisk sjef. Slik klager ser det, er presentasjonen – tittel, ingress og bildebruk – i den påklagede artikkelen «tendensiøs og gir inntrykk av at saka har større sensasjon enn den faktisk har».

Klager anfører: «Overskrift samsvarar ikkje med innhald. Dette strid mot krav til saklegheit og omtanke. Dette er dessutan viktig å ta omsyn til i eit lite lokalsamfunn. Dette inneber naturlegvis ikkje at media ikkje skal vere kritiske, men det er særleg viktig i mindre forhold å vise spesielle omtanke og det påkviler større ansvar for å framstille saka i si fulle breidde.»

Slik klager ser det, har Nærnett utelatt sentrale fakta og heller ikke undersøkt saken godt nok. I denne sammenheng viser klager til at artikkelen ikke opplyser om «at kommunen har forpliktet seg til å vedlikeholde parkeringsplassen overfor Volda skisenter AS, samt plikter kommunen har for tilstrekkeleg berelag for skogstrafikk». Klager anfører: «Her burde journalistane m.a gått inn i avtalen med Volda Skisenter AS som regulerer kommunen sitt

ansvar for vedlikehold av parkeringsplassen. Dei burde også sjekka opp tidlegare teknisk sjef Asbjørn Aasebø si tidlegare vurdering av behovet for opprusting for å oppfylle avtalen. Det vert vidare vist til rådmannen sitt lesarinnlegg om fakta i saka. Journalistane har ikkje fått med seg fakta og har unnlatt å ta med fakta som ville gitt saka breiare og balansert dekning.»

Videre opplyser klager at Nærnett ikke gjorde intervjuobjektet oppmerksom på samarbeidet med andre medier (Næravisa/Sunnmørsposten), og at saken også ville bli publisert av andre redaksjoner. Klager anfører: «Både Nærnett.no/Næravisa og Sunnmørsposten har ansvar for å klargjere premissane og opplyse om at det er eit samarbeid om dekning av saka. Journalisten har plikt til å klargjere premissane for intervjuet.»

For øvrig stiller klager spørsmål ved habiliteten til ansvarlig redaktør for Nærnett: «Han [ansvarlig redaktør] har nær tilknytning til partar i saka utan at dette vert opplyst ved publiseringa. (...) Svigerforeldra til [ansvarlig redaktør] Utne er partar i Botnavegen som grunneigar og oppsitjar langs denne vegen. Kona til Utne har odel til garden. Botnavegen er i media si vinkling sett på som eit slags konkurrerende prosjekt til utbetring av parkeringsplassen til Volda Skisenter AS. Dette kan virke tendensiøst at akkurat denne vegen er trekt inn i saka, da det er andre veganlegg som venta lenger på å kome i gang.»

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Nærnett opplyser: «Artikkelen som [rådmann] Sjugard klager inn, er en av flere som belyser offentlig pengebruk og manglende prioritering av myke trafikanter.» Redaksjonen har derfor vedlagt flere artikler, «slik at PFU ser alvorlighetsgraden i forholdene journalistikken avdekker». Én av de vedlagte artiklene er klagers leserinnlegg (med tittelen «-Totland opplyste om sine verv») publisert 18.03.2016 (se vedlegg 6, sekr. anm.).

Nærnett skriver: «Det journalistiske arbeidet med disse sakene avslørte at teknisk sjef Rune Totland hadde to andre roller i tillegg til å være teknisk sjef, som kunne forklare og kaste lys over kommunens prioriteringer: Han var leder for skiskytteravdelinga i Volda turn- og idrettslag (VTI), som har et skiskytterlag som ville dratt nytte av utbedringen. Dette bekrefter han selv i saken. Dessuten tok han selv rollen som prosjektleder for utbyggingen av p-plassen, noe flere uavhengige kilder, ham selv og dokumenter bla i Doffin og i anbudsdokumenter bekrefter. Selv om Totland varslet rådmann Rune Sjugard om dobbeltrollen, ble det *ikke* gjort noen habilitetsvurdering, slik Forvaltningsloven krever. Totland ønsket å styre fire millioner offentlig kroner til 'sitt eget' prosjekt, men ble delvis stoppet da politikere grep inn i kommunestyremøtet 17. desember 2015.»

Nærnett avviser klagepunktene, og argumenterer for at omtalen er saklig, at det er dekning for det som er publisert, og at saken dessuten har offentlig interesse. Nærnett viser i denne sammenheng til vedlagte dokumentasjon og skriver at den viser «at Totland har signert tilbudsdokumenter og at det valgte anbudet endte på 1,828.320 kr», samt at [k]ontrakten ble sigert av Totland selv 02.10.2015 (vedlegg 7)». Videre: «Både firemillionersbeløpet og Totlands verv som leder for skiklubben er bekreftet av ham selv i direkte intervju og i

tilsvarsrunden. Summene går også fram av budsjetter i kommunen. Han uttaler selv at skiskytterne ville ha nytte av asfalt og gatelyst, som det var planlagt for.» Nærnett opplyser dessuten å ha intervjuet flere jus-eksperter som «mener Volda kommune her kan ha brutt loven ved å la [teknisk sjef] inneha dobbeltrollene» (se vedlegg 3, sekr. anm.).

Når det gjelder klagers anførsel om at pressen skal ta hensyn, anfører Nærnett: «Det ville nærmest vært umulig ikke å vinkle på kommunens sjefer, når essensen i saken er enkeltpersoners rolleblanding. Man kan ikke dekke det uten å beskrive etatsjefens tre roller og den øverste administrative leders svikt i forhold til Forvaltningsloven. Totland er ikke en menig saksbehandler, han leder en av kommunens største virksomheter og rapporterer direkte til rådmannen som øverste administrative leder.» Slik Nærnett ser det, er heller ikke redaksjonens bildebruk kritikkverdig.

Nærnett opplyser å ha arbeidet med saken i om lag fire uker før publisering, og at redaksjonen i denne sammenheng blant annet har gjennomført flere intervjuer med rådmann, teknisk sjef og andre i og utenfor Volda kommunes administrasjon. Nærnett anfører: «Det var viktig for redaksjonen at Totland var forberedt på at dobbeltrollen ble offentliggjort, at han og andre sentrale kilder fikk tilsvarsrett [mener trolig samtidig imøtegåelse, sekr. anm.]. Det ble her gjort oppmerksom på at faktafeil og misforståelser ville bli rettet på, noe det også ble gjort forut for publisering. De innspill som handlet om vinklinger og det redaksjonen oppfattet som perifere opplysninger i saker, ble i noen tilfeller også tatt hensyn til (...) Tilsvarsrunden var viktig både for å få detaljene korrekte, men også for å forberede aktørene på artiklene som ville komme.»

Hva gjelder Nærnetts kildearbeid, stiller redaksjonen seg uforstående til påstanden om at dette skal være mangelfullt, og at redaksjonen har utelatt relevante fakta. Nærnett skriver: «[D]et sentrale poenget er at hensynet til vedlikehold av p-plass og skogsdrift ikke er relevant i sakene. Artiklene som Nærnett har skrevet handler om trafiksikkerhet og habilitetskonflikten, om Forvaltningslovens bestemmelser og temaet er om kommunens ledere har brutt lovverket eller ikke. Det er titalls kilder i saken: Det er åpne kilder i administrasjonen, det er kilder vi har vært nødt til å ikke navngi (...), det er jurister, det er budsjettokumenter, protokoller fra forvaltningsstyrer, dokumenter knyttet til tilbudsprosesser, innbyggere osv. (...) Så langt har ikke klager eller teknisk sjef kommet med noen konkrete faktafeil i det publiserte materialet. Det handler stort sett om sider ved saken som de mener er undervinklet. Vi ber PFU merke seg at vi har sluppet til alt som kommunen har kommet med av leserinnlegg og relevant informasjon (f.eks. vedlegg 6).»

Med hensyn til andre redaksjoners omtale av saken, opplyser Nærnett at «Sunnmørsposten valgte å publisere saken gjennom stoffutvekslingsavtalen som Høgskulen i Volda har hatt med avisa over flere år». Nærnett legger også til: «Det gikk tydelig fram av bruken at det var i samarbeid med Høgskulen i Volda.» Nærnett anfører for øvrig at det er «lange og sterke tradisjoner i norsk presse for stoffutveksling», og viser i denne sammenheng til en rekke eksempler på slik utveksling og samarbeid. Videre skriver Nærnett: «Nyhetsretten gjør dessuten at kilder ikke kan ha kontroll på spredning. Selv om man skulle innta en rigid holdning til premisser i stoffutvekslingsøyemed, så vil ingen kunne begrense nyheters rekkevidde.» Og: «Journalistutdanninga i Volda (hvori Nærnett) har i en rekke år hatt stoffutvekslingsavtaler med NRK og Sunnmørsposten. Vi kan ikke se at dette er i strid med VVP. I så fall vil en dom mot oss ha store konsekvenser for hvordan norske redaksjoner produserer og forvalter redaksjonelt innhold.»

Når det gjelder spørsmålet om Nærnetts ansvarlige redaktør er inhabil i tilknytning til omtalen av Botnavegen i den påklagede artikkelen, avviser redaktøren dette: «Det eksisterer ingen partsinteresse fra redaktøren i Reset-saken. (...) Derfor var det også helt fremmed å opplyse om noe slikt i artikkelen. For det første har jeg ingen interesse i Botnavegen. For det andre er ikke min kone heller for part å regne i Botnavegen. For det tredje eksisterer det ingen konflikt – meg bekjent – mellom min svigerfar og kommunen knyttet til vegstrekningen. For det fjerde er Botnavegen sentral i saken. (...) Botnavegen (...) er nevnt som ett eksempel på veier som administrasjonen har prioritert ned, selv om politikere har vedtatt og bevilget penger til vegen. (...) Samtidig ble det forsøkt brukt 4 millioner kr på et ikke vedtatt vegprosjekt. Dette medførte at de fokuserte på strekningen. (...) Min svigerfar er en av 26 grunneiere som har eiendom som grenser til Botnavegen (...). En utbedring av traseen vil ikke ha noen betydning for driften av bruket og han har meg bekjent aldri engasjert seg i saken. Derfor finnes det neppe noen partsinteresse, selv ikke for min kones far. At min svigerfar i et tenkt tilfelle kunne tenkes å ha meninger om utbyggingen, og at det skulle gjøre min kone og derigjennom meg til part i saken, er meningsløst og fjernt fra forvaltningsrettens beskrivelser av partsdefinisjon.» For øvrig vises det til annen medieomtale og andre hendelser som danner utgangspunktet for den omtalte saken.

For øvrig har Nærnett vedlagt dokumentasjon som redaksjonen oppfatter som et forsøk på å true den til taushet (se vedlegg 12, sekr. anm.). Nærnett avslutter derfor sitt tilsvarende med henvisning til VVP punkt 1.3: «Pressen skal verne om ytringsfriheten, trykkefriheten og offentlighetsprinsippet. Den kan ikke gi etter for press fra noen som vil hindre åpen debatt, fri informasjonsformidling og fri adgang til kildene.»

Klager fastholder at premissene for publiseringen var uklare. Rådmannen merker seg at Nærnett skal ha jobbet med saken i om lag fire uker før publisering, og han skriver: «Eg var ikkje kjent med at dei arbeidde med ei sak som skulle få ei så vidt dramatisk overskrift og vinkling. Så langt eg kan sjå vart eg første gong kontakta av journalisten i e-post 15. mars kl. 14:19 (vedlegg nr 2). Spørsmåla handla om fakta i ei sak knytt til teknisk sektor som eg såg det som naturleg at teknisk sjef svara på.» Klager opplyser at han også korresponderte med journalisten per SMS etter at han mottok den første eposten fra journalisten, og han viser til ytterligere epost-korrespondanse (se vedlegg 3, sekr. anm.). Klager tilføyer: «Vi får i praksisperiodane svært mange henvendelser frå studentjournalistar, og refererte henvendelser til meg frå journalisten i denne saka skil seg ikkje ut i høve til andre henvendelser eg får frå andre studentar i andre saker. Eg opplever at redaksjonen ikkje har vore tydelig på premissane i denne saka[.]»

Videre skriver klager: «Dersom dette var ei så stor sak som redaktøren framstiller det, så hadde det vore naturleg at redaktøren sytte for at rådmannen vart gjort merksam på dette, og at rådmannen i alle høve vart gjort kjent med dei opplysningane som redaksjonen hevda å sitje med. Spørsmåla som vart stilt kvelden før publisering gir ikkje tilstrekkeleg indikasjon på kva dimensjon saka faktisk ville få, og står ikkje i forhold til redaksjonen sin ressursbruk og tidsløp på gransking av saka.»

Klager står også fast på at redaksjonen har utelatt sentrale fakta i saken, om at «Volda kommune gjennom framleigeavtale med Volda Skisenter AS har ansvar for opprusting og vedlikehald av parkeringsplassen» (se vedlegg 4, punkt 7.). Slik klager ser det, burde Nærnett også tatt kontakt med tidlige teknisk sjef, som ifølge klager «kjenner historie og fakta best i denne saka». I denne sammenheng henviser klager til vedlegg 5.

Slik klager ser det, kan man i artikkelen også få inntrykk av at den omtalte parkeringsplassen er asfaltert. Klager påpeker: «Fakta er at parkeringsplassen så langt ikkje er asfaltert, men at rådmannen i budsjettframlegget for 2016 foreslo asfaltering av fleire tiltak til ei kostnadsramme på kr 5 mill (jfr vedlegg nr 8). Her er redaksjonen unyansert og gjengir feil fakta da dei dimensjoner[er] dette opp til at teknisk sjef vil ha 4 millionar til parkeringsplass. Den foreslåtte ramma skulle gå til 12 asfalteringstiltak der Reset var eitt av desse og kostnadsrekna til maks 1,5 mill. Redaksjonen burde ha sjekka ut og opplyst kva kalkyle asfaltering av Reset ville utgjere, og at dette var ein del av eit samla asfaltprogram med til saman 12 tiltak. Dette viser at artikkelen prøver å overdrive saka. Dette understøttar klagen når det gjeld Ver Varsam-plakaten pkt. 4.1 Sakligheit og omtanke og pkt. 3.2 Mangelfullt kjeldearbeid.»

For øvrig skriver klager at han «har respekt for media si rolle ved å peike på kritikkverdige forhold», og at han også ser «at fleire sider ved denne saka kunne vore handtert betre av kommunen». Klager opplyser dessuten: «[M]ediasaka har ført til endringar av rutiner. Dette gjeld m.a skjerpa praksis på å vurdere grundigare habilitet, innføring av faste rutiner for at alle anbod skal journalførast (...). Rådmannen meiner framleis at omhandlande sak er dekt på ein slik måte at Nærnett.no, Næravisa og Sunnmørsposten har brote Ver Varsam-plakaten.»

Nærnett stiller seg uforstående til påstanden om at saken kan «gi inntrykk at av parkeringsplassen er asfaltert». Etter redaksjonens mening går det «tydelig fram (...) at asfalteringen ble stoppet».

Videre avviser Nærnett av premissene har vært uklare: «Både journalister og redaktører har ved hver kontakt med Volda kommune lagt vekt på å presentere oss og gjøre det klart hva saken handlet om; trafiksikkerhet, prioritering av midler til vegprosjekter og i siste fase av arbeidet: spørsmål om rollene til teknisk sjef i kommunen. (...) Det er teknisk sjef Rune Totland som er primærkilde og hovedperson i saken, og premissene er gjort tydelige i all kommunikasjon fra Nærnetts side – i for eksempel epost-utvekslinger av 15., 16. og 17.03.2016 – telefonintervju gjort av journalist Andreas Augdahl og i to lengre telefonsamtaler mellom redaktøren og Totland. I det siste intervjuet med journalist Augdahl, avbrøt Totland samtalen, la på, og ringte redaktøren. Også i disse samtalene ble premissene for intervjuet gjort tydelig, og det var ingen som helst tvil om at det handlet om hans dobbeltrolle i utbyggingsprosjektet. Før han la på, ønsket han at vi tok ytterligere spørsmål med rådmannen, noe vi gjorde.» Nærnett gjengir også eposten som ble sendt rådmannen i denne forbindelse, dette for å vise at premissene ble formidlet tydelig (se tilsvaret, sekr. anm.).

På denne bakgrunn fastholder Nærnett at redaksjonen ikke har brutt god presseskikk.